

Verzia oznámenia z januára 2025

(návrh) Vyhláška, ktorou sa mení vyhláška o držiteľoch zvierat z dôvodu zákazu používania elektrických zariadení na poháňanie dobytká v chove hospodárskych zvierat (Vyhláška, ktorou sa zakazuje používanie elektrických zariadení na poháňanie dobytká v chove hospodárskych zvierat).

So zreteľom na článok 2.1 ods. 3 a 5 zákona o zvieratách,

týmto sa nariaďuje:

Článok I

Vyhláška o držiteľoch zvierat [Besluit houders van dieren] sa mení takto:

A

Do článku 1.1 sa v abecednom poradí dopĺňa toto:

Elektrické zariadenie na poháňanie dobytká: zariadenie, ktorým sa dávajú zvieratú chovanému na komerčné účely na výrobu živočíšnych produktov elektrické šoky;

B

V článku 1.3 sa bodka na konci pododdielu h) nahrádza bodkočiarkou a dopĺňa sa tento pododdiel:

i) používanie elektrických zariadení na poháňanie dobytká na účely poháňania zvierat, s výnimkou:
1° ich používania na bitúnkoch, ako sa uvádza v nariadení (ES) č. 1099/2009,
2° ich používania pri nakládke prepravy smerujúcej z Holandska do inej krajiny alebo pri vykládke prepravy z inej krajiny, ako sa uvádza v nariadení (ES) č. 1/2005,
3° ich používania veterinárnym lekárom pri profesionálnom výkone veterinárnych postupov, pokiaľ je to potrebné na tento účel,
4° dojacích robotov, ktoré zvieratú automaticky dávajú elektrické šoky, aby opustilo zariadenie, ak tak neurobí samo, za predpokladu, že elektrický šok je pre zviera vždy predvídateľný a dá sa mu vyhnúť, alebo
5° GPS obojkov používaných na poháňanie zvierat, ktoré zvieratú automaticky dávajú elektrické šoky za predpokladu, že elektrický šok je pre zviera vždy predvídateľný a dá sa mu vyhnúť.

C

Za článok 6.10 sa do oddielu 6 dopĺňa tento článok:

Článok 6.11 Vzájomné uznávanie

V prípade dojacích robotov uvedených v článku 1.3 písm. i) bode 4° a GPS obojkov uvedených v článku 1.3 písm. i) bode 5° sa dojacie roboty a GPS obojky, ktoré sú v súlade s právnymi predpismi vyrobené alebo uvedené na trh v inom členskom štáte Európskej únie alebo v inom štáte, než je členský štát Európskej únie, ktorý je zmluvnou stranou dohody o colnej únii, alebo sú v súlade s právnymi predpismi vyrobené v štáte, ktorý je zmluvnou stranou dohody o zóne voľného obchodu, ktorou je Holandsko viazané, a ktoré spĺňajú požiadavky poskytujúce úroveň ochrany, ktorá je minimálne rovnocenná úrovni ochrany sledovanej vnútroštátnymi požiadavkami, považujú za dojacie roboty a GPS obojky.

Článok II

Táto vyhláška nadobúda účinnosť 1. júla/1. januára 20..PM.

Článok III

Táto vyhláška sa uvádza ako: Vyhláška, ktorou sa zakazuje používanie elektrických zariadení na poháňanie dobytká v chove hospodárskych zvierat.

Týmto nariaďujem, aby sa táto vyhláška a súvisiaca dôvodová správa uverejnili v úradnom vestníku.

Minister poľnohospodárstva, rybolovu, potravinovej bezpečnosti a prírody,

Dôvodová správa

1. Úvod

Používanie zariadení, ktorým sa zvieratám dávajú elektrické šoky (ďalej len „elektrické zariadenia na poháňanie dobytká“), je európskymi predpismi povolené na bitúnkoch a počas prepravy zvierat (vrátane ich nakladania a vykladania). Existujú veľmi špecifické podmienky používania týchto zariadení, ktorým by sa podľa európskych predpisov malo v čo najväčšej miere vyhýbať. V praxi sa však zdá, že napriek týmto prísnyim podmienkam sa elektrické zariadenia na poháňanie dobytká pravidelne používajú nesprávne. Touto vyhláškou sa zakazuje používanie elektrických zariadení na poháňanie dobytká v chove hospodárskych zvierat s výnimkou prípadov povolených v európskych právnych predpisoch. To znamená, že zákaz sa vzťahuje na nakladanie a vykladanie hospodárskych zvierat na účely prepravy, ktorá sa začína a končí na holandskom území, a na poháňanie hospodárskych zvierat v primárnych poľnohospodárskych podnikoch. Tento zákaz sa nevzťahuje na bitúnky, ktoré spadajú pod iné nariadenie EÚ ako prepravné činnosti alebo primárne poľnohospodárske podniky.

2. Problémy s elektrickými zariadeniami na poháňanie dobytká v chove hospodárskych zvierat

Používanie elektrických zariadení na poháňanie dobytká podlieha v európskych predpisoch prísnyim podmienkam. Po prvé, je potrebné sa ich používaniu do čo najväčšej miery vyhnúť. Zároveň sa môžu používať iba u dospelého hovädzieho dobytká a ošípaných, ktoré sa odmietajú pohnúť, a len ak majú zvieratá pred sebou dostatok priestoru, aby sa mohli pohnúť. Šoky nesmú trvať dlhšie ako jednu sekundu, musia byť vhodne umiestnené a musia sa aplikovať iba na svaly zadnej časti tela. Šoky sa nesmú používať opakovane, ak zviera nereaguje.

Používanie elektrických zariadení na poháňanie dobytká vždy vyvoláva u zvieraťa bolestivú a stresovú reakciu, aj keď sa používajú v súlade so špecifickými požiadavkami predpisov. Zamestnanci spoločností na prepravu hospodárskych zvierat a zamestnanci bitúnkov často považujú používanie elektrických šokov za užitočný nástroj, ktorý vedie k rýchlyim výsledkom. Prax však ukazuje, že používanie alternatívnych, menej averzívnych metód vedie k rovnako dobrým alebo dokonca lepším výsledkom, ako to opisuje a radí aj Európsky úrad pre bezpečnosť potravín (EFSA) vo svojej štúdii „Welfare of pigs at slaughter“¹ z roku 2020.

Problémom je, že hoci sa v európskych predpisoch jasne uvádza, že používaniu týchto zariadení sa treba vyhýbať a môžu sa používať len veľmi špecifickým spôsobom, výslovne sa v nich toto používanie nezakazuje. Pozorovania NVWA, tajne zhotovené snímky a skúsenosti z praxe strán pôsobiacich v odvetví naznačujú, že takéto zariadenie, ak sa s ním manipuluje, sa používa nedbanlivo a nie v súlade s podmienkami stanovenými v európskych predpisoch.

Napríklad nakladanie a vykladanie zvierat v primárnych poľnohospodárskych podnikoch, zhromažďovacích strediskách a bitúnkoch sa často uskutočňuje pod určitým časovým tlakom. Snaha o efektívnosť a rýchlosť vedie k poháňaniu zvierat a nadmernému používaniu zariadení, ktorými sa zvieratám môžu dávať elektrické šoky. To vedie k zbytočnému stresu a bolesti u zvierat. Ide najmä o prípady, ak sú elektrické šoky aplikované na časti tela, ktoré sú obzvlášť zraniteľné, ako je hlava alebo nos. Aj bez tohto časového tlaku sa tieto zariadenia môžu používať nežiaducim spôsobom pri iných procesoch a inokedy zo zvyku alebo nedbanlivosti.

Príklady nedbanlivého používania, ktoré sa dostali do médií, viedli k veľkému odporu v spoločnosti a v politike. Dobré životné podmienky zvierat sú témou, ktorá sa v priebehu rokov stáva pre holandských občanov čoraz dôležitejšou². Tlak zo strany holandskej Druhej

¹ „Welfare of pigs at slaughter“, 2020 European Food Safety Authority. EFSA Journal, <https://www.efsa.europa.eu/en/efsajournal/pub/6148>

² [Staat van het Dier 2024: beschouwingen en opinies over de verschuivende relatie tussen mens en dier in Nederland | Publicatie | Raad voor Dierenangelegenheden \(rda.nl\)](#); [Burgerperspectieven 2023 Extra verkiezingsbericht | Publicatie | Sociaal en Cultureel Planbureau \(scp.nl\)](#); [Burgerperspectieven 2020 | 2 | Monitor | Sociaal en Cultureel Planbureau \(scp.nl\)](#)

komory na zavedenie zákazu používania elektrických zariadení na poháňanie dobytky je odrazom tejto rastúcej túžby zlepšiť životné podmienky zvierat v Holandsku.

3. Cieľ a hlavné prvky vyhlášky

Rozsah pôsobnosti

Zákaz používania elektrických zariadení na poháňanie dobytky sa týka používania pri poháňaní zvierat, ktoré sa chovajú na komerčné účely na výrobu živočíšnych produktov. Podľa zákona o zvieratách sa to v zásade týka všetkých druhov zvierat, ktoré sú označené ako hospodárske zvieratá v prílohe II k vyhláške o držiteľoch zvierat (na základe článku 2.1 vyhlášky o držiteľoch zvierat v spojení s článkom 2.3 ods. 2 zákona o zvieratách). V praxi chovu hospodárskych zvierat sa elektrické zariadenia na poháňanie dobytky používajú hlavne pri ošipaní a hovädzom dobytku, a to len vtedy, keď sa musia naložiť do vozňa alebo premiestniť v stajni smerom k prepravnému vozňu. Poháňanie zvierat znamená akékoľvek použitie elektrických zariadení na poháňanie dobytky, ktoré je určené na prinútenie daného zvieraťa, aby sa pohlo v určitom smere, napríklad pri nakladaní alebo vykladaní zvierat v súvislosti s prepravou alebo pri ich vstávaní.

Právny základ

Táto vyhláška vychádza z článku 2.1 ods. 3 a 5 zákona o zvieratách. Podľa odseku 1 tohto článku je zakázané spôsobovať zvieraťu bolesť alebo zranenie bez primeraného účelu alebo prekročením toho, čo je prípustné na dosiahnutie takéhoto účelu, alebo poškodzovať zdravie či narušovať dobré životné podmienky zvieraťa. Odsek 2 obsahuje niekoľko zakázaných konaní, ktoré sa v každom prípade zaraďujú medzi konania zakázané podľa odseku 1. Odsek 3 v spojení s odsekom 5 ponúka možnosť na základe všeobecného správneho nariadenia označiť ako zakázané konanie používanie predmetov, ktoré môžu zvieratám spôsobiť bolesť alebo zranenie, alebo ktoré môžu poškodiť ich zdravie alebo narušiť ich dobré životné podmienky.

Účel a obsah

Zakázané konanie zahŕňa použitie elektrických zariadení na poháňanie dobytky. Zariadenie, ktoré nie je schopné emitovať prúd a produkuje len zvukové a vibračné signály, prípadne slúži ako GPS prijímač, nepatrí do rozsahu pôsobnosti zákazu.

Používanie elektrických zariadení na poháňanie dobytky je zakázané, ak sa používajú na účely poháňania zvierat. Pojem poháňanie je potrebné vykladať široko. Týka sa to nielen zvierat, ktoré je už v pohybe, alebo ktoré sa má rýchlejšie pohybovať nejakým (iným) smerom, ale aj nútenia zvierat, ktoré sú v pokoji, aby sa pohli (napríklad vstali). Zariadenia využívajúce elektrické stimuly na udržanie zvierat v určitej oblasti (alebo mimo nej), ako sú ploty, zvieratá nepoháňajú, a preto sa na ne tento zákaz nevzťahuje.

Obmedzenie zákazu na zvieratá chované na účely výroby

Zákaz sa obmedzuje na zvieratá chované na účely výroby živočíšnych produktov. Ide o zvieratá, ktoré boli určené podľa článku 2.3 ods. 1 zákona o zvieratách, v prílohe II k vyhláške o držiteľoch zvierat. Zákaz sa týka držania týchto zvierat v podnikateľskom kontexte, teda v situácii, v ktorej k takémuto držaniu dochádza v rámci podnikania. Používanie zariadení dávajúcich elektrické šoky u psov bolo nedávno³ zakázané.

Výnimky

Zo zákazu, ktorý sa má zaviesť, existuje niekoľko výnimiek.

Použitie na bitúnkoch

Elektrické zariadenia na poháňanie dobytky sa môžu používať na bitúnkoch, ale len v rozsahu, v akom sú splnené požiadavky stanovené v nariadení (ES) č. 1099/2009 o používaní elektrických zariadení na poháňanie dobytky. Vnútroštátny zákonodarcia nemôže zakázať to, čo nariadenie umožňuje. Pozri ďalej oddiel 3.3.2. Existujú však iniciatívy prichádzajúce zo samotného sektora bitúnkov, v rámci ktorých bolo úspešne ukončené používanie elektrických zariadení na poháňanie dobytky. Okrem toho má 90 najväčších a stredne veľkých bitúnkov okrem dohľadu NVWA aj dobrovoľný dohľad kamerovým

³ Zbierka zákonov a vyhlášok z roku 2021, 361, s. 6.

systémom. Kombinácia tohto monitorovacieho tlaku a inovácií, ktoré viedli k postupnému ukončeniu používania elektrických zariadení na poháňanie dobytká na bitúnkoch, znamená, že naliehavosť zákazu na bitúnkoch je menej významná.

Používanie pri nakládke a vykládke v medzinárodnej doprave

Elektrické zariadenie na poháňanie dobytká sa môžu používať pri nakladaní a vykladaní v medzinárodnej doprave, ale len v rozsahu, v akom sú splnené požiadavky stanovené v nariadení (ES) č. 1/2005 o používaní elektrických zariadení na poháňanie dobytká. Vnútroštátny zákonodarca nemôže zakázať to, čo nariadenie umožňuje. Pozri ďalej oddiel 3.3.1.

Odborné vykonávanie veterinárnych postupov

Použitie elektrického zariadenia na poháňanie dobytká môže byť potrebné v súvislosti s veterinárnymi postupmi. Na základe článku 2.9 ods. 1 zákona o zvieratách môžu veterinárny úkon vykonávať len osoby, ktoré sú na to oprávnené. Ide o veterinárnych lekárov a iné osoby, ktoré sú zapísané v registri veterinárneho lekárstva (pozri aj článok 4.1 ods. 1 a článok 4.3 ods. 1 zákona o zvieratách). V súvislosti s veterinárnym postupom môže byť potrebné príslušné zviera poháňať pomocou elektrického zariadenia na poháňanie dobytká. V tejto situácii sa zákaz neuplatňuje za predpokladu, že sa veterinárny postup vykonáva na odbornom základe a použitie elektrického zariadenia na poháňanie dobytká je nevyhnutné. V praxi to platí len pre určité postupy, ktoré môže vykonávať len veterinár (napríklad stanovenie diagnózy). Ostatné osoby zapísané v registri (napríklad veterinárni asistenti alebo veterinárne pôrodné asistentky) nevykonávajú veterinárne postupy, ktoré si vyžadujú používanie elektrických zariadení na poháňanie dobytká, preto sa na nich výnimka nevzťahuje. Ak je pre danú situáciu primerane dostupná alternatívna a menej rušivá metóda, mala by sa použiť. Vyjadruje to dôležitosť zdráhania sa používať takéto zariadenia aj v prípade veterinárnych postupov. Vo veterinárnej praxi však môže byť potrebné použiť elektrické zariadenie na poháňanie dobytká s cieľom zviera pohnať, najmä hovädzí dobytok alebo ošípané, pretože je pre jeho vlastné dobro potrebné ho presunúť, no zviera sa nepohne ani pri snahe o podnietenie k pohybu inými prostriedkami. Vo veterinárnej praxi sa elektrické zariadenia na poháňanie dobytká môžu používať aj v iných situáciách ako na poháňanie zvierat. Hoci sa tento osobitný zákaz na tieto situácie nevzťahuje, v každom prípade sa musí dodržiavať článok 2.1 ods. 1 zákona o zvieratách.

Používanie pri dojacích robotoch a virtuálnom zaháňaní

Existujú typy použitia na poháňanie zvierat, pri ktorom sa zvieraťu dáva ľahký elektrický stimul, ktorý je však preň veľmi predvídateľný. Zviera má možnosť naučiť sa tomuto stimulu vyhnúť a tiež sa naučiť, že takýto elektrický stimul sa aktivuje až po určitom čase. Toto rozlíšenie je relevantné, keďže nemá negatívny vplyv na dobré životné podmienky zvierat. Toto sa využíva v prípade dojacích robotov a pri virtuálnom zaháňaní. Dojací robot je stroj, do ktorého môže vstúpiť krava, ktorá sa má podojiť. Ak zviera zostane stáť v stroji príliš dlho po skončení dojenja a nereaguje na otvorené dvere, po určitom čase bude nasledovať automatický svetelný stimul, ktorý mu signalizuje, že sa má presunúť, a poskytnúť tak priestor pre iné zviera, aby toto mohlo vstúpiť do zariadenia. Keďže ide o elektrický stimul, ktorý je predvídateľný (po pevne stanovenom čase) a nasleduje po vizuálnom signáli (otvorenie dverí), na takéto jeho použitie sa uplatňuje výnimka.

Odôvodnenie uvedenej výnimky sa vzťahuje aj na použitie elektrických stimulov v GPS obojkoch na udržanie zvierat vnútri (alebo mimo) prakticky určeného oplotenia (virtuálne oplotenie). V tomto prvom príklade sa zvieratá nepoháňajú, takže sa na to zákaz nevzťahuje. Táto virtuálna technika s GPS obojkami však môže byť použitá aj na poháňanie zvierat smerom, ktorý je virtuálne stanovený (virtuálne zaháňanie). Počas tohto virtuálneho zaháňania obojky vysielajú signál s pozitívnymi asociáciami, keď sa zviera pohybuje správnym smerom, a zvukový signál, keď sa zviera pohybuje nesprávnym smerom. Ak zviera svoj smer neupraví ani po začutí zvuku, ten sa zintenzívni a po určitom čase dá obojok zvieraťu mierny elektrický šok.

Ak sa v budúcnosti vyskytnú typy použitia, ktoré z podobných dôvodov na zvieratách pri chove hospodárskych zvierat používajú aj prepäťové signály, možno zvážiť, či bude žiaduca aj takáto výnimka. Výnimka sa potom prípadne môže doplniť do článku 1.3 písm. i) vyhlášky o držiteľoch zvierat. Okrem toho možno predložiť aj žiadosť o výnimku alebo odchýlku na základe článku 10.1 zákona o zvieratách. Pri posudzovaní takejto žiadosti sa bude musieť zvážiť, či výnimke alebo odchýlke nebráni záujem o dobré životné podmienky zvierat.

Vzájomné uznávanie (článok 6.11)

V článku 1.3 písm. i) sa stanovujú technické požiadavky na dojacie roboty a GPS obojky. Cieľom týchto požiadaviek nie je vykonávanie záväzných právnych aktov EÚ. Z pokynu 5.28 vyplýva, že by sa preto mala zahrnúť doložka o vzájomnom uznávaní. To znamená, že dojacie roboty a GPS obojky vyrobené alebo uvedené na trh mimo Holandska sa považujú za rovnocenné dojacím robotom alebo GPS obojkou uvedeným v tomto nariadení, a preto sa môžu používať, ak:

boli v súlade s právnymi predpismi vyrobené alebo uvedené na trh v inom členskom štáte Európskej únie alebo v inom štáte ako členskom štáte Európskej únie, ktorý je zmluvnou stranou dohody o colnej únii, alebo je v súlade s právnymi predpismi vyrobené v štáte, ktorý je zmluvnou stranou dohody o zóne voľného obchodu, záväznej pre Holandsko, a spĺňajú požiadavky poskytujúce úroveň ochrany, ktorá je aspoň rovnocenná úrovni vyžadovanej vnútroštátnymi požiadavkami.

3.3 Vzťah k nadradenému právu

3.3.1 Nariadenie (ES) č. 1/2005 o ochrane zvierat počas prepravy a s ňou súvisiacich činností (nariadenie o preprave)

V nariadení o preprave sa nevylučuje používanie zariadení, ktorými sa zvieratám dávajú elektrické šoky, ale uvádza sa, že tomu je potrebné sa do čo najväčšej miery vyhnúť, a stanovujú sa podmienky ich používania, konkrétne, že „v každom prípade je možné tieto prístroje používať iba u dospelého hovädzieho dobytku a ošípaných, ktoré sa odmietajú pohnúť, a len ak majú zvieratá pred sebou dostatok priestoru, aby sa mohli pohnúť. Šoky nesmú trvať dlhšie ako jednu sekundu, musia byť vhodne umiestnené a musia sa aplikovať iba na svaly zadnej časti tela. Šoky sa nesmú používať opakovane, ak zviera nereaguje.“. (Príloha 1, kapitola III, bod 1.9).

Toto nariadenie však nebráni prijatiu akýchkoľvek prísnejších vnútroštátnych opatrení, ktorých cieľom je zlepšenie pohody zvierat počas prepravy, ktorá sa uskutočňuje výlučne v rámci územia príslušného členského štátu alebo počas lodnej prepravy, ktorej začiatok je v danom členskom štáte (článok 1 ods. 3).

Je tiež dôležité poznamenať, že v nariadení sa ako všeobecná podmienka prepravy zvierat stanovuje, že je zakázané prepravovať zvieratá alebo uskutočňovať prepravu zvierat spôsobom, ktorý im môže zapríčiniť zranenie alebo nadmerné utrpenie (článok 3). V nariadení sa preprava chápe ako: presun zvierat uskutočnený jedným alebo viacerými dopravnými prostriedkami a súvisiace činnosti, vrátane nakladania, vykladania, presunu a odpočinku, pokiaľ nie sú zvieratá vyložené na mieste určenia (článok 2).

V nariadení sa umožňuje, ako už bolo uvedené, uložiť prísnejšie vnútroštátne požiadavky na prepravu zvierat vo vnútroštátnej preprave. Európsky parlament vo svojom odporúčaní tiež vyzval členské štáty, aby prijali prísnejšie vnútroštátne opatrenia na zlepšenie dobrých životných podmienok zvierat počas prepravy⁴.

Presadzovanie v prípade porušenia nariadenia o preprave je možné na základe článku 6.2 zákona o zvieratách v spojení s článkom 4.8 nariadenia o držiteľoch zvierat a prílohou k nariadeniu o presadzovaní a inými náležitostiach zákona o zvieratách.

3.3.2 Nariadenie (ES) č. 1099/2009 o ochrane zvierat počas usmrcovania

V tomto nariadení sa nevylučuje používanie zariadení, ktoré zvieratám dávajú elektrické šoky, ale uvádza sa tu, že tomu je potrebné sa do čo najväčšej miery vyhnúť, a stanovujú podmienky ich používania, konkrétne, že „v každom prípade sa takéto prístroje môžu používať iba u dospelého hovädzieho dobytku a dospelých ošípaných, ktoré sa odmietajú

⁴ Odporúčanie Európskeho parlamentu z 20. januára 2022 Rade a Komisii v nadväznosti na vyšetrovanie údajného porušenia práva Únie a nesprávneho úradného postupu pri jeho uplatňovaní v súvislosti s ochranou zvierat počas prepravy v rámci Únie a mimo nej (2021/2736(RSP)) (2022/C 336/04)

pohnúť, a len ak majú zvieratá pred sebou dostatok priestoru, kam by sa mohli pohnúť. Šoky nesmú trvať dlhšie ako jednu sekundu, musia byť vhodne umiestnené a musia sa aplikovať iba na svaly zadnej časti tela. Šoky sa nesmú používať opakovane, ak zvierá nereaguje.“. Vyplýva to z prílohy III, bodu 1.9.

V nariadení sa ďalej ako všeobecná podmienka stanovuje, že počas usmrčovania a súvisiacich úkonov sa zvieratá ušetria akejkoľvek bolesti, strachu alebo utrpenia, ktorým sa dá vyhnúť (článok 3 ods. 1).

Na rozdiel od nariadenia o preprave toto nariadenie ponecháva veľmi obmedzený priestor pre prísnejšie vnútroštátne predpisy, konkrétne len pre tri konkrétne uvedené situácie (článok 26 ods. 2)⁵, ktoré v tejto situácii nemožno použiť. To znamená, že používanie elektrických zariadení na poháňanie dobytku nemožno na vnútroštátnej úrovni zakázať, ak sa to uplatňuje v rámci a za podmienok stanovených v nariadení. Porušenie nariadenia možno presadzovať na základe článku 6.2 zákona o zvieratách v spojení s článkom 5.8 nariadenia o držiteľoch zvierat a prílohou k nariadeniu o presadzovaní a inými záležitosťami zákona o zvieratách.

3.3.3 Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2018/848 z 30. mája 2018 o ekologickej poľnohospodárskej výrobe a označovaní produktov ekologickej poľnohospodárskej výroby a o zrušení nariadenia Rady (ES) č. 834/2007

Pokiaľ ide o ekologickú výrobu, preprava zvierat už podlieha zákazu používania „*akéhokoľvek druhu elektrickej alebo inej bolestivej stimulácie na donucovanie zvierat počas nakladania a vykladania zvierat*“. Vyplýva to z prílohy II, časti II, bodu 1.7.11 nariadenia (EÚ) 2018/848.

3.3.4 Usmernenia o dobrých životných podmienkach zvierat

Pre chov hospodárskych zvierat existuje niekoľko usmernení⁶, ktorými sa stanovujú minimálne požiadavky na chov hospodárskych zvierat. Tieto usmernenia neupravujú používanie elektrických zariadení na poháňanie dobytku a boli implementované vo vyhláške o držiteľoch zvierat.

4. Vnútroštátne právo

Zákaz je stanovený v článku 1.3 vyhlášky o držiteľoch zvierat. Podľa článku 2.1 ods. 3 a 5 zákona o zvieratách sa v tomto článku označuje konanie, ktoré sa v každom prípade považuje za týranie zvierat (článok 2.1 ods. 1 zákona o zvieratách).

Pri vypracúvaní tohto zákazu sa zohľadnilo pôvodné znenie článku 1.3 vyhlášky o držiteľoch zvierat, pretože už obsahoval podobný zákaz (Zbierka zákonov a vyhlášok z roku 2018, 146), a to: zákaz používania zariadení, ktoré môžu zvieratú spôsobovať bolesť elektrickými šokmi, elektromagnetickými signálmi alebo žiarením. Z tohto zákazu existovalo niekoľko výnimiek. Tento zákaz však ako taký nikdy nenadobudol účinnosť. V roku 2021 bol nahradený zákazom používania elektrošokových zariadení u psov (Zbierka zákonov a vyhlášok z roku 2021, 361). Vzhľadom na osobitný kontext tohto zákazu bol zvolený pojem „elektrické zariadenie na poháňanie dobytku“.

Týmto pozmeňujúcim návrhom sa okrem existujúceho zákazu používania elektrošokových zariadení u psov zavádza zákaz používania elektrických zariadení na poháňanie dobytku u zvierat chovaných na komerčné účely na výrobu živočíšnych produktov.

Nariadenie o zbraniach a strelive

V nariadení o zbraniach a strelive sa stanovuje výnimka okrem iného z „*držby a nosenia predmetov, ktoré môžu ľudí paralyzovať alebo spôsobiť bolesť elektrickým šokom osobám, ktoré sa venujú profesionálnemu výkonu chovu hospodárskych zvierat, preprave hospodárskych zvierat alebo ich lekárskeho ošetrovaniu*“. Pokiaľ ide o nosenie takéhoto

⁵ Týka sa to: usmrčovania zvierat mimo bitúnku, zabíjania zveri z farmových chovov, zabíjania spôsobom podľa náboženských rituálov.

⁶ Ako je v tejto súvislosti zvlášť relevantné: Smernica Rady 98/58/ES z 20. júla 1998 o ochrane zvierat chovaných na hospodárske účely a smernica Rady 2008/120/ES z 18. decembra 2008, ktorou sa stanovujú minimálne normy na ochranu ošípaných.

predmetu, daní výnimka sa uplatňuje len v čase, keď sa uvedené činnosti skutočne vykonávajú. (Článok 21). Zákaz používania elektrických zariadení na poháňanie dobytká v tejto vyhláske toto ustanovenie nevylučuje, pretože sa týka *používania* elektrických zariadení na poháňanie dobytká a v nariadení o zbraniach a strelive sa týka „*držby a nosenia*“. Okrem toho sa nariadenie o zbraniach a strelive nemusí nevyhnutne vzťahovať na rovnaké otázky. Zákaz uvedený v tejto vyhláske a výnimka z nariadenia o zbraniach a strelive preto môžu existovať súbežne.

5. Vnútoraná hodnota zvieratá

V článku 1.3 zákona o zvieratách sa stanovuje uznanie vnútornej hodnoty zvieratá. Z odseku 2 tohto článku vyplýva, že pri stanovovaní pravidiel zákonom o zvieratách alebo podľa neho a pri prijímaní rozhodnutí na základe týchto pravidiel sa v plnej miere zohľadňujú dôsledky týchto pravidiel alebo rozhodnutí pre vnútornú hodnotu zvieratá bez toho, aby boli dotknuté iné oprávnené záujmy. V každom prípade sa zabezpečí, aby sa zabránilo narušeniu integrity alebo dobrých životných podmienok zvierat nad rámec toho, čo je primerane potrebné, a aby sa zabezpečila starostlivosť, ktorú zvieratá primerane potrebujú. Na účely tohto odseku starostlivosť, ktorú zvieratá primerane potrebujú, v každom prípade zahŕňa, aby sa zvieratám, pokiaľ to možno odôvodnene požadovať, poskytli okrem iného záruky dobrého zdravia a prevencie bolesti (článok 1.3 ods. 3). V tejto vyhláske sa ustanovuje, že v odvetví chovu hospodárskych zvierat už nie je prijateľné dávať zvieratú elektrické šoky s cieľom ho poháňať, a preto je to zakázané.

6. Oznámenie

Keďže vyhláska obsahuje technické požiadavky, rozhodnutie bolo oznámené Európskej komisii podľa smernice (EÚ) 2015/1535.

PM výsledok oznámenia.

7. Presadzovanie

Monitorovanie dodržiavania zákazu používania elektrických zariadení na poháňanie dobytká je zodpovednosťou subjektov určených na tento účel podľa článku 8.1 zákona. Týka sa to dohľadu, ktorý sa vykonáva podľa správneho práva. Na účely presadzovania právnych predpisov možno uložiť správny exekučný príkaz a správny sankčný príkaz (článok 8.5 zákona o zvieratách v spojení s článkom 5:32 ods. 1 všeobecného správneho zákona).

Trestným činom je aj konanie v rozpore so zákazom používania elektrických zariadení na poháňanie dobytká (článok 2.1 ods. 1 a 3 zákona o zvieratách v spojení s článkom 8.11 ods. 1 zákona o zvieratách), čo umožňuje trestné stíhanie.

8. Regulačné zaťaženie/poľnohospodárske posúdenie

Touto vyhláskou sa zavádza zákaz. Zainteresované strany nemusia prijať žiadne opatrenia na dosiahnutie súladu s týmto zákazom. Táto vyhláska bola predložená poradnému výboru pre preskúmanie regulačného zaťaženia (ATR) na účely poradenstva a bola oficiálne uzavretá.

O návrhu nariadenia v Rade sa diskutovalo aj so sektorom počas poľnohospodárskych posúdení (tzv. agrotestov). Na jeseň 2023 sa uskutočnili panelové zasadnutia s primárnymi poľnohospodárskymi podnikmi, prepravcami a bitúnkami. Počas zasadnutí bol návrh vysvetlený, podnikatelia mohli klásť otázky a diskutovalo sa aj o možných alternatívach k používaniu elektrických zariadení na poháňanie dobytká.

Panelový návrh kritizujú a vyjadrili obavy, keďže sa domnievajú, že odvetvie ako celok nie je na tento zákaz pripravené. Na panelových zasadnutiach sa tiež ukázalo, že v praxi sa používajú rôzne druhy elektrických zariadení na poháňanie dobytká s rôznymi úrovňami príkonu a že sa aktívne testuje vplyv na dobré životné podmienky zvierat pri nižších príkonoch.

Po týchto diskusiách sa na požiadanie predviedla ukážka nízkonapäťového zariadenia a táto možná výnimka sa ďalej skúmala. Možná výnimka pre nízkonapäťové zariadenia nebola súčasťou vykonaného testu HUF (pozri oddiel 10). Podľa NVWA sa táto výnimka na prvý pohľad nezdá byť účinná pri zvyšovaní vykonateľnosti, ale na posúdenie celkového vplyvu je potrebné vykonanie nového HUF.

Vzhľadom na politickú požiadavku komory týkajúcu sa úplného zákazu sa rozhodlo, že nízkonapäťové zariadenia sa do zákazu ako výnimka nezahrnú.

9. Konzultácia

Návrh tejto vyhlášky bol predmetom internetovej konzultácie od 13. júna 2023 do 15. augusta 2023. Počas tohto obdobia mal každý možnosť vyjadriť sa k návrhu. Bolo prijatých 55 verejných a 13 anonymných odpovedí. Doručených bolo aj niekoľko odpovedí od odvetvových organizácií, ako sú SAVEETRA (družstevní prepravcovia hospodárskych zvierat), trhovú podoblasť pre dopravu a logistiku, mimovládne organizácie, prevádzkovatelia zhromažďovacích stredísk, chovatelia hospodárskych zvierat a prepravcovia. Najmenej 27 respondentov používa rovnaký formulár od V&L NL (Vee & Logistiek Nederland). 24 odpovedí pozostáva z jednotlivých správ od zainteresovaných strán, z ktorých každá je svojím spôsobom zapojená do odvetvia chovu hospodárskych zvierat. Päť z týchto odpovedí spísali prepravcovia hovädzieho dobytku, jeden respondent pracuje na bitúnku a jeden v primárnom chove hospodárskych zvierat. Zo zvyšných 17 odpovedí nie je jasné, kam patria. Ostatné tvoria najmä ďalšie odvetvové strany, mimovládne organizácie a nadácie, ktoré sa zasadujú za záujmy hospodárskych zvierat. Odpovede boli rozdielne. Zástancovia zákazu tvrdia, že elektrické zariadenia na poháňanie dobytku spôsobujú zvieratám vo všetkých prípadoch bolesť a stres. Odporcovia zákazu považujú elektrické zariadenie na poháňanie za poslednú možnosť, ako účinne presunúť „neochotné“ zvieratá a zaistiť bezpečnosť vlastných pracovníkov. Odpovede z internetovej konzultácie neviedli k žiadnym podstatným zmenám zákazu.

10. Test vykonávania a presadzovania

Zo strany NVWA bola vykonaný test vykonateľnosti, uskutočniteľnosti a odolnosti proti podvodu (test HUF). Organizácia NVWA dospela k záveru, že návrh nariadenia v Rade má obmedzenú vykonateľnosť, pretože jediný spôsob, ako presadiť zákaz používania elektrických zariadení na poháňanie dobytku, je chytiť páchatelov pri čine. Zákaz preto nie je vynútiteľnejší ako súčasná situácia, v ktorej NVWA presadzuje ustanovenia nariadenia o preprave.

Organizácia NVWA nie je počas nakladania na účely vnútroštátnej prepravy prítomná a nie je vždy prítomná ani v primárnom poľnohospodárskom podniku či počas vykládky. NVWA okrem toho súhlasí s významom politického pravidla pre výnimku z používania elektrických zariadení na poháňanie dobytku na bitúnkoch, ale vzhľadom na neexistenciu takéhoto pravidla návrh nariadenia v Rade ešte nie je v tomto bode vykonateľný.

Zmeny vykonané po predbežnom konaní (pozri ďalej oddiel 11) boli oficiálne prerokované s NVWA a vysvetlenie týchto zmien bolo pripravené aj na základe pripomienok NVWA k tejto záležitosti.

11. Predbežné preskúmanie

Táto vyhláška vychádza z článku 2.1 ods. 3 a 5 a článku 2.2 ods. 10 zákona o zvieratách. Na týchto dvoch základoch sa uplatňuje postup predbežného schválenia podľa článku 10.10 ods. 1 zákona o zvieratách. Od 5. novembra do 5. decembra 2024 bol návrh tejto vyhlášky predložený obojkomorému parlamentu. Predbežné konanie viedlo k určitým úpravám. V odpovedi na otázky z písomnej konzultácie⁷ s Druhou komorou sa uviedlo, že v dôvodovej správe sa poskytne objasnenie týkajúce sa výnimky zo zákazu pre oplotenie a že do návrhu vyhlášky sa doplnia ako výnimky dojací robot a „virtuálne zaháňanie“ (pozri ďalej oddiel 3 v časti „Účel a obsah“ a v časti „Výnimky“).

12. Nadobudnutie účinnosti

Nadobudnutie účinnosti zákazu bude vychádzať z pevne stanovených dátumov zmeny nariadení v Rade, a to 1. januára alebo 1. júla.

⁷ Parlamentné dokumenty II 2024/25, 28286, č. 1361.

Minister poľnohospodárstva, rybolovu, potravinovej bezpečnosti a prírody,